

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

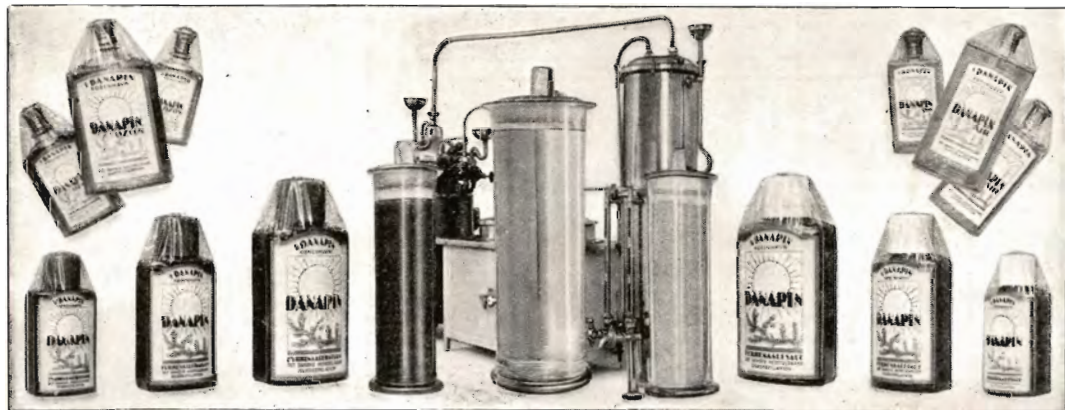
Nr. 12

15. Decbr.

55. Aarg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1934

DANAPIN

— („dansk Fyr“) giver i et Ord Oprindelsen til Danapin Præparaterne, hvis Kerne dannes af Bjergfyrolie og Extrakt — udvundet af Beplantningerne af Bjergfyr paa de jyske Hedestrækninger.

Den danske Bjergfyr, der fra første Færd kun anvendtes for at skaffe bedre Grobund for de mere værdifulde Træsarter, er nu gennem den kemisk-tekniske Udnyttelse blevet et direkte Led i dansk Produktion.

Den udvundne Olie — (oleum pini pumilionis), der forekommer i saa ringe Mængde, at der medgaar omkring 1000 Kilo Bjergfyрнаale til Udvinning af 3 Kilo Olie, er ifølge Analyser fra danske saavel som udenlandske Institutioner anset for at være af en meget høj Kvalitet, hvis nervestyrkende og forfriskende Egenskaber er en Kendsgerning, og det er derfor naturligt, at Anbefalinger fra Læger, Hospitaler og Kursteder har været en værdifuld Støtte for Udbredelsen af Kendskabet til Danapin Præparaterne. — I Almindelighed vil det ogsaa være en velkendt Sag, at man ved at færdes i Fyreskove føler et ellers ukendt Velvære, og det er da heller ikke mærkeligt, at Danapin Præparaterne, der indeholder Fyreskovens Friskhed i koncentreret Form, bringer Indtrykket af noget friskt og sundt. — Gennem Anvendelse af

DANAPIN PRÆPARATER

kan enhver nu udnytte Fyreskovens Friskhed og Sundhed og saaledes forskaffe sig en værdifuld Støtte til Opnaelse af den mest effektive og ideelle Sundhedspleje. — Brug derfor DANAPIN — STYRK DIG SELV — STØT DIT LAND. Bemærk altid det indregistrerede Danapin Varemærke, der garanterer for Varens Oprindelse og Kvalitet.

INDREG. VAREMÆRKE

*Som skarp Fagttager -
valgte jeg til Venner:*

ILKA Barbercremens og Barbersæbens rige, drøje Skum udvikler sig straks og blødgør selv de mest genstridige Stubbe. Lad derfor Deres Barbermaskine faa sin rigtige Ven til det rigtige Samarbejde:

Barbercreme: Tube
til 0.25, 0.50 og 1.00.
Barbersæbe: 0.35 og
0.65 pr. Stk.
I Luksushylster: 1.25
og 1.50 pr. Stk.

ILKA
BARBERING

Stryg elektrisk

UDRYD MUSENE

- SPRED RATINSYGDOMMEN
- BLANDT SKADEDYRENE

Fordelen ved at bruge Ratin til Udryddelse af Mus i Skove ligger dels i Bakteriekulturens absolutte Dræbeevne overfor Markmus og Rødmus, dels i Smitten fra Mus til Mus, saaledes at det ikke alene er de Mus, der æder Ratin, men ogsaa de, der smittes af den, som dør. Følg nøje Brugsanvisningen, læg tilstrækkelig store Kvanta og fortsæt med systematiske Ud-lægninger Aar for Aar. Vi kan, om ønskes, efter nærmere Aftale levere Ratin tilberedt og pakket færdig til Brug. Nærmere Oplysninger sendes paa Forlangende.

RATIN

Chr. d 9s. Gade 5 København K. Telf. 3662 - 14362.

DANSK CEMENT CENTRAL

DANSKE CEMENTFABRIKKERS
SALGSFIRMA

DANSK SPECIALCEMENT VELOCEMENT

OPNAAR EFTER 3 DAGE
SAMME STYRKE SOM
PORTLAND-CEMENT EF-
— — TER 28 DAGE — —

FORHANDLERE
I ALLE BYER

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)
— Grundlagt 1887 —

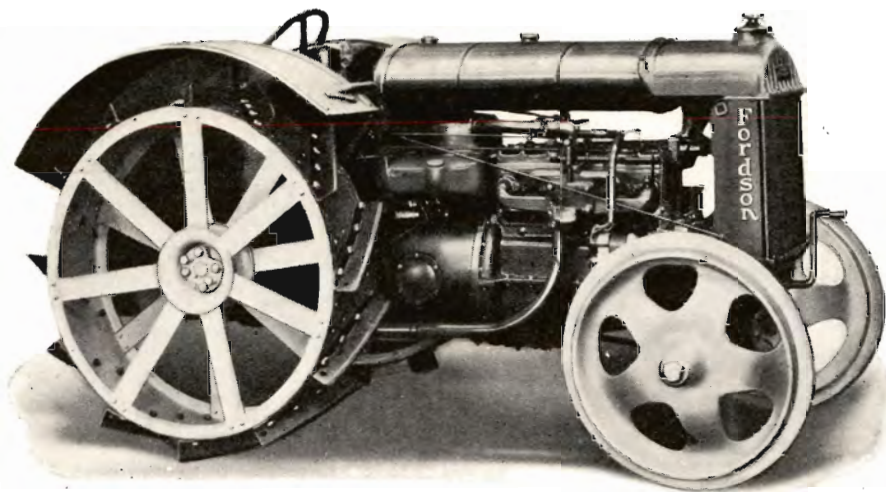
KOLDING
Telefon 43

Assurance-Compagniet

BALTICA A/S

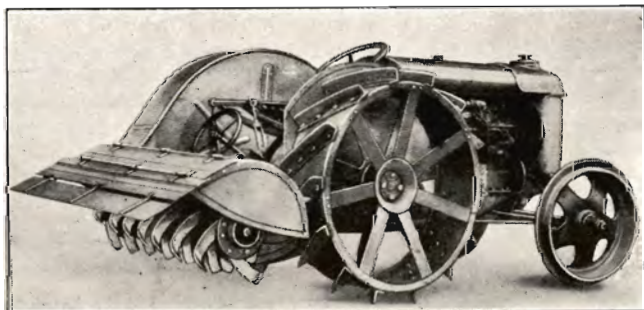
København K.

Bredgade 42.

Gode Redskaber fremmer Arbejdet.

Det bedste Redskab til Brækning af raa Hede er en FORDSON TRAKTOR med en énfuret 18" Plov. Den ti Tømmer dybe Fure vendes helt og lægges jævnt, saa Lyngskjolden kan raadne. En à to efterfølgende Behandlinger med Tallerkenharve besørger Resten.

Til Kultivering af Hede- eller Mosejord, selvom den er tilgroet med Tuer og lignende, saa intet andet Redskab kan gaa igennem, er en FORDSON TRAKTOR med Fræser fra A/S Chr. Andersen's Maskinfabrik i Holbæk den ideelle Maskine.

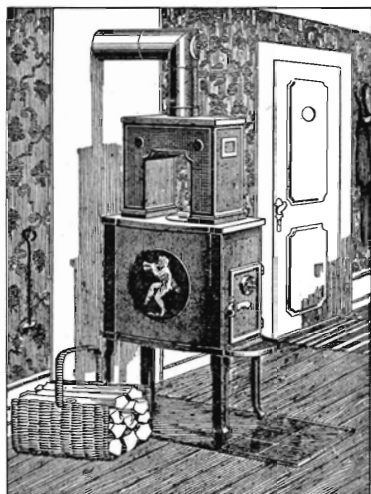
FORDSON TRAKTOR med Jordfræser anvendes af
DET DANSKE HEDESELSKAB

Fordson

LANDBRUGSTRAKTOR

FORD MOTOR COMPANY A/S. - SYDHAVNEN, KØBENHAVN V.

„HESS“-BRÆNDEOVNEN

byder følgende Fordele:

Let Opstilling
Bekvem og hurtig Optænding
Nøjagtig Regulering
Stort Fyrrum til langt Brænde
Enkel Konstruktion
Bekvem Rensning
Stor Varmeevne

Leveres i 2 Størrelser
Faas hos vore Forhandlere

C. M. HESS' FABRIKKER ^A/_S- VEJLE

KØBMANDS- OG
HAANDVÆRKERBANKEN
— AARHUS —

Filialer:
Hornslet — Løgten — Søby

Den sjællandske Bondestands Sparekasse
Vestervoldgade 107 København V

Kl. 9—3, Lørdag 9—2, Lørdag Aften 6—8.
Telefon 6666 m. Omstill. Provinstlf. 6.
Indskud paa 3 Mdr., alm. Vilkaar, Check-Konto.

Aktieselskabet
AARHUUS PRIVATBANK

— stiftet 1871 —

Aarhus:
Hovedkontor.

København:
Nygade 1.

Aktiekapitalen & Reserver ca. 17 Mill. Kr.
hæfter til Sikkerhed for alle Indskud.

**Herning Hede-
& Discontobank.**

10—12¹/₂, 2¹/₂—5.
Telefon 5, 273 og 720.

**Spare- og Laanekassen for
Nykøbing Mors og Omegn.**

Kontortid 10—12 og 2—4¹/₂.
Telefon 20.

Dansk Plantageforsikringsforening

tegner Forsikring af Genplantningsværdien for Naaetræs-plantager overalt i Danmark. Indskud een Gang for alle 50 Øre pr. ha, dog ikke under 1 Kr. Aarlig Præmie pr ha 15 Øre, dog ikke under 50 Øre. Vedtægter og Indmeldelsesblanketter faas ved Henvendelse til

FORENINGENS KONTOR I VIBORG.

A. Philipsen & Co., Viborg.

Maskinanlæg - Automobiler.
Telefon 532—1064.
Elektriske Anlæg - Vandværks-
anlæg. Telefon 174—274.

AALBORG TAFTEL AKVAVIT.

Hedeselskabets Tidsskrift.

Nr. 12.

— 15. December. —

1934

Indtrædende Medlemmer indtegnes hos Selskabets Forretningsfører. Medlemsbidraget er enten aarlig mindst 5 Kr. eller en Gang for alle mindst 100 Kr. Større Bidrag modtages gerne.

Korrespondancer og Afhandlinger bedes sendt til Hedeselskabets Hovedkontor, Viborg. Selskabets Medlemmer anmodes om stadig at holde vedkommende Forretningsfører bekendt med deres Adresse.

Tidsskriftet udgaar 1 Gang om Maanedn og sendes uden Vederlag til Selskabets Medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets Hovedkontor, Viborg. Annoncepris efter Aftale og Tilbud.

Indhold: C. B. V. Hansen. — N. Bjerg Nielsen. — Hedeselskabets Forretningsfører. — Om Afstrømningsundersøgelser i Danmark. — Hammer Bakker. — Fra Hedeselskabets Grundforbedringsvirksomhed. — Fortegnelse over Hedeselskabets Repræsentanter og Bestyrelse. — Mindre Meddelelser.

ETATSRAAD C. B. V. HANSEN, R.

En af Hedeselskabets ældste Venner, en af Veteranerne fra de tidligste Aar, Etatsraad C. B. V. Hansen, er død i sit Hjem i Charlottenlund, 87 Aar gammel.

C. B. V. Hansen, der var født paa Bjerregaard ved Lemvig,

blev i 1876 som ung Jurist ansat som Amtsfuldmægtig i Thisted. Han blev hurtigt her en interesseret Kommunalmand, der sad i Byraadet i 12 Aar, indtil han i 1890 blev udnævnt til Herredsfoged paa Mors og Byfoged i Nykøbing Mors. En tiltagende Tungørighed medførte, at han søgte bort, og i 1901 blev han da udnævnt til Herredsfoged i Vestervig, hvorfra han for 26 Aar siden tog sin Afsked og kort Tid efter flyttede til Charlottenlund.

Etatsraad C. B. V. Hansen har faaet et smukt Eftermæle som den dygtige og initiativrige Kommunalmand, han var. Det var mange store og betydelige Sager, det lykkedes ham at faa ført igennem.

Det er dog utvivlsomt som Hedesagsmand og Plantningsinteresseret, at hans Minde vil bevares længst. Det var saaledes ham, der i 1881 fremsatte Planen om, at Staten skulde erhverve en Del Arealer mellem Thisted og Klitmøller til Beplantning, og da Amsraadet anbefalede og støttede Planen, lykkedes det at faa den realiseret.

Sammen med E. M. Dalgas arbejdede han med en betydelig personlig Indsats for Oprettelsen af Dover Plantage og Morsø Sønderherreds Plantage paa Outrup Hede, hvortil Thisted Amt bevilgede betydelige Tilskud. Han havde ogsaa visse Interesser i Sindbjerg Plantage, og i 1893 blev han Legind Bjerges første Formand efter sammen med Kancelliraad Nielsen og andre at have gjort et energisk Arbejde for Sagen.

Disse Plantager vil altid staa som et af de smukkeste Minder om C. B. V. Hansen.

I 1911 udgav han „Træplantningens Historie i Thisted Amt“, der altid vil være et værdifuldt Kildeskrift paa dette Omraade.

I næsten et Slægtled var C. B. V. Hansen Hedeselskabets Repræsentant for Thisted Amt, indtil han i 1914 flyttede til København. Fra dette Tidspunkt, til han i 1922 selv ønskede at trække sig tilbage paa Grund af sin høje Alder, var han indvalgt af Repræsentantskabet. Han var alle Dage et af Repræsentantskabets mest interesserede Medlemmer, der baade i Ord og Gerning ydede en betydelig Indsats. Mange Repræsentanter vil endnu huske den Begejstring, hvormed Etatsraaden talte om Hedesagen og særlig Plantningssagen ikke midst paa Mors og Thy.

Som ovenfor nævnt var han en af dem fra „den gamle Tid“, en af dem, som Hedeselskabet altid vil mindes med Tak og Ærbødighed.

N. BJERG NIELSEN.

Formanden for Vestjyllands Mergelforsyning, Sogneraadsformand N. Bjerg Nielsen, Rindom, afgik ved Døden Torsdag d. 6. Decbr., 55 Aar gl.

N. Bjerg Nielsen var født i Rindom, hvor han drev sin Fødegaard, til han i 1928 afhændede denne. Han var Sogneraadsformand fra 1909—1919 og blev valgt paany 1933. Ved sin Død var han Formand for Bestyrelsen for Ringkøbing Landbobank.

Mange andre Hverv har i Aarenes Løb været betroet N. Bjerg Nielsen. Her skal fremhæves hans Virksomhed for Vestjyllands Mergelforsyning. For ca. 25 Aar siden blev Bjerg Nielsen valgt til Formand for dette Selskab. Forholdene var paa dette Tidspunkt meget vanskelige for Vestjyllands Mergelforsyning, men takket være Bjerg Nielsens Evne til at lede, lykkedes det at faa Arbejdet i saa god Gænge, at det Formaal, hvormed Mergelforsyningen blev stiftet — Vest- og Midtjyllands Forsyning med Mergel — er blevet fremmet paa en udmærket Maade.

Gennem den lange Aarrække har Hedeselskabet staaet i Samarbejde med Bjerg Nielsen. Ofte har de Opgaver, der skulde løses, voldt store Vanskeligheder, og ikke sjældent har Anskuelserne været forskellige, men altid mødte Hedeselskabet hos Bjerg

Nielsen Aabenhed og Redelighed og Forstaaelse af, at Forholdene kunde være saa stærke, at der maatte slaas af paa det ønskelige.
Ære være hans Minde.

J. P. Olesen.

HEDESELSKABETS FORRETNINGSFØRERE.

Da Hedeselskabets Forretningsfører for *Aabybro Distrikt*, Hr. Mejeribestyrer *J. P. Johansen*, Andelsmejeriet Aaby By, Aabybro, har ønsket sig fritaget for Hvervet, er dette herefter overdraget til Hr. Gaardejer *Th. Stenum*, Aabybrogaard, Aabybro.

Ligeledes er Forretningsførerhvervene for *Snebjerg* og *Vraa Distrikter*, hvis Forretningsførere, Gaardejer *P. Bækgaard*, Næstholt, Gødstrup, og Sparekassedirektør, Dyr læge *N. Jensen*, Vraa, begge er afgaaet ved Døden, nu overtaget af henholdsvis Hr. Assistent *N. C. Jensen*, Forsøgsstationen, Studsgaard, og Hr. Gaardejer, Sparekassedirektør *Thomas Jensen*, „Ny Bundgaard“, Vraa.

OM AFSTRØMNINGSUNDERSØGELSER I DANMARK.

I det praktiske Landbrug spiller Forholdene vedrørende Vandets rette Afledning og Afbenyttelse en meget væsentlig Rolle; og Afledning af skadeligt Vand fra vore Jorder hører derfor til de Grundforbedringsarbejder, der i første Række bør bringes til Udførelse. Dette er efterhaanden gaaet ind i Landmændenes Bevidsthed, og Hedeselskabets Beskæftigelse med Udarbejdelse af Afvandingsplaner er i de senere Aar steget meget betydeligt. Hertil har ogsaa bidraget Vedtagelsen af Grundforbedringslove, hvorefter der fra Statens Side stilles Midler til Raadighed i Form af Laan og Tilskud til Gennemførelse af Grundforbedringsarbejder.

De Arbejder, der i denne Forbindelse er Tale om, er følgende: *Vandløbsreguleringer og Rørlægningsarbejder, Inddigninger og Inddæmninger, kunstige Afvandinger, Pumpeanlæg, Dræninger og Udgrøftningsarbejder samt Vandingsforetagender ved Stuvning og Overrisling m. m.*

For at kunne udarbejde de økonomisk rigtige Projekter til disse Arbejder er det nødvendigt, at man kender Vandafstrømningsforholdene i den Egn, hvor det paagældende Arbejde skal udføres.

Før 1917 var der i Danmark kun foretaget enkelte Afstrøm-

ningsundersøgelser, særlig paa Sjælland, men disse var kun Forløbere for de egentlige Undersøgelser, og Resultaterne kunde kun med Forbehold benyttes andre Steder i Landet. Iøvrigt var man henvist til at benytte Tal fra vore Nabolande, og Resultatet blev ofte det, at det udarbejdede Projekt ikke svarede til Formaalet. Der kan saaledes paavises Eksempler paa, at Tusinder af Kroner er givet ud til en Vandløbsregulering for at tilvejebringe en Vandstandssænkning, som man slet ikke opnaaede, fordi man ikke havde de rigtige Oplysninger om de Vandmængder, der skulde regnes med.

Efter at man var blevet klar over dette Forhold, blev Sagen taget op af Hedeselskabet, der i 1917 paabegyndte Arbejdet med Afstrømningsmaalinger.

I de første 3 Aar blev hertil aarligt bevilget 4000 Kr., og senere, da Maalingerne viste sig at være af saa stor Betydning for hele vort Arbejde, blev Bevillingen forhøjet først til 6500 Kr. og i 1923 til 12000 Kr. om Aaret.

Formaalet med disse Afstrømningsmaalinger er at undersøge, hvor stor en Del af Nedbøren, der til de forskellige Aarstider og i de forskellige Egne af Landet tilflyder vore Vandløb.

I Foraaret 1917 blev der oprettet Vandmaalingsstationer i ca. 30 Vandløb, som man mente egnede sig til Formaalet, og ved disse Maalestationer blev Vandføringen bestemt fra Dag til Dag Aaret igennem; senere er Antallet af Observationssteder omtrent blevet fordoblet.

Arbejdet med Afstrømningsmaalingerne kan deles i *Vandstandsmaalinger, Vandføringsmaalinger, Beregninger og Opgørelser m. m.*

Vandstandsmaalinger. Ved Maalestationen aflæses Vandstanden i Almindelighed direkte paa et Vandstandsbrædt og opnoteres een eller flere Gange i Døgnet i en særlig Vandstandsbog. Som Aflæser benyttes gerne en paa Stedet boende paalidelig Mand, der desuden opnoterer de særlige Forhold, der raader i Vandløbet, saasom Grødeskæring, Aarensning, Isforhold og andet, der er af Betydning for Afstrømningen. I Vandløb, hvor der paa Grund af Vandmøller eller andre Kraftanlæg er stærkt varierende Vandstande, saaledes at en eller to Aflæsninger i Døgnet ikke vil være tilstrækkeligt til at bestemme den naturlige Afstrømning, er man henvist til at anvende selvregistrerende Vandstandsmaalere. Disse Maalere, hvori der findes et Urværk, optegner da paa et Stykke Diagrampapir en jævn Kurve, der angiver Vandstandens Bevægelse, og for Undersøgelsernes Nøjagtighed er det af stor Betydning, at intet — selv kortvarigt Højvande — unddrages Iagttagel-

serne. Diagrampapiret skiftes af Aflæserne en Gang om Ugen og indsendes (med passende Mellemlum) til Kontoret.

Vandføringsmaalinger. Ved Maalestationerne foretages i Almindelighed fem til otte Vandføringsmaalinger om Aaret, og ved Hjælp af disse optegnes Diagramkurver, der angiver Relationen mellem Vandstande og Vandføringer.

Ved disse Maalinger, der i Almindelighed foretages fra en Bro over Vandløbet, indlægges i dettes Tværsnit Vertikaler, hvor Dybden pejles, og hvor Hastigheden bestemmes i forskellige Dybder. Af Hastigheden, der maales ved Hjælp af særlige Instrumenter, og Tværsnitsarealet bestemmes Vandføringen.

Dersom Vandføringsmaalingerne er foretaget ved tilstrækkeligt forskellige Vandstandsforhold, kan Vandføringerne for hver Dag bestemmes af de opnoterede Vandstande. Forholdet er imidlertid ikke saa simpelt, idet den i Vandløbet opvoksende Vegetation griber forstyrrende ind og bevirker, at Vandføringen er mindre, naar Vandløbet er tilgroet, end naar det er rent, selv om Vandstanden paa de to Tidspunkter er den samme. Det er derfor nødvendigt for at bestemme Vandføringen af Vandstanden at anvende forskellige Diagramkurver for de forskellige Aarstider.

Beregninger og Opgørelser m. m. Langt den største Del af Arbejdet med de her omhandlede Undersøgelser bestaar i Bearbejdelse af det indsamlede Materiale.

Diagramkurven for Afstrømningen bestemmes som nævnt af de udførte Vandmaalinger, og ved Fastlæggelsen af disse Kurver tages der Hensyn til Isforhold, Vejrforhold, „Grøden“s Udvikling, dens Skæring og Tidspunktet for naturlig Grødefald m. v. Oplysning om Nedbøren og dens Fordeling faas gennem Meteorologisk Institut, og Oplysning om Nedbørsomraadernes Størrelse faar man ved Maaling med Planimeter paa Geodætisk Instituts Maalebordsblade, efter at Vandskelslinierne mellem Nedbørsomraaderne er indtegnet. Ved Optegning og Beregning faas Maanedso- og Aarsmiddeltal for Afstrømning i Liter pr. Sek. pr. km², og efter at Nedbørshøjderne er omsatte i samme Maalestoksforhold, bestemmes Afstrømningsprocenten. Endvidere udarbejdes Varighedskurver over Afstrømning og Vandstande, saavel for enkelte Aar og Dele deraf som for en længere Periode.

Af de hidtil udsendte Beretninger om Arbejdet fremgaar det, at Afstrømningsprocenten inden for de forskellige Landsdele varierer fra 23 til 57, og i Omraader, hvor specielle Forhold gør sig gældende, er den endnu større.

De her omhandlede Undersøgelser har først og fremmest Betydning for Landbruget, idet alle de Afvandingsprojekter, som vi

udarbejder, tjener Landbrugets Fremme, og vi maa ved Projekteringen tage Hensyn til de forekommende Vandmængder. Det er naturligvis vigtigt, at Rørledninger, Broslug, Vandløb, Pumpeanlæg o. s. v., o. s. v. har rigelige Dimensioner til at kunne svare til deres Formaal, men det er ogsaa af stor økonomisk Betydning, at der ikke anvendes flere Penge end nødvendigt, og dette Spørgsmaal trænger sig særligt i Forgrunden i den nuværende for Landbruget vanskelige Tid, hvor der ikke desto mindre bliver udført Grundforbedringsarbejder for Millioner af Kroner.

De i de senere Aar medtagne Undersøgelser over Vandstanden ved vore Kyster er af væsentlig Betydning for Projekteringen af hensigtsmæssige Digeanlæg, Lavvandssluser og Afvandingskanaler for inddigede Arealer, og de er nødvendige for paa Forhaand at kunne bedømme Nyttens af saadanne Foretagender og deres Økonomi.

Endvidere er Undersøgelserne til Gavn for mangfoldige andre praktiske Formaal, saaledes ved Projektering af Vandkraftanlæg og Vandværker m. m., ved Anlæg af Fabrikker, hvis Drift er afhængig af Vandløbets Vandføring, ved Dimensionering og Afprøvning af Pumpeanlæg og ved Erklæringer i Vandløbs- og Retssager. Her kunde saaledes nævnes adskillige Tilfælde, hvor det har været af stor Betydning senere at kunne afgøre, hvorledes Vandstand og Vandføring har været paa et givet Tidspunkt og i et bestemt Omraade.

At Afstrømningsundersøgelserne er af fundamental Betydning for det vandbygningstekniske Arbejde her i Landet fremgaar af de mange Henvendelser, som Afdelingen stadig modtager fra Institutioner, Amter, By- og Landkommuner, Ingeniørfirmaer, Kulturteknikere og private Personer angaaende Afstrømningsforhold overalt i Landet.

Arbejdet med de hydrometriske Afstrømningsundersøgelser er nu sat godt i System, og det er Afdelingens Maal, efterhaanden som der indhøstes flere og flere Erfaringer, at søge Maalestationernes Antal udvidet, saaledes at vi fuldtud kan tilfredsstille de Krav, som det praktiske kulturtekniske Arbejde stiller til os, og saaledes at vi herhjemme paa dette Omraade kan komme til at staa paa Højde med vore Nabolande, der allerede i adskillige Aar har haft store selvstændige Institutioner, der har til Formaal at klarlægge Afstrømningsforholdene.

Slagelse, December 1934.

F. Techt-Hansen.

HAMMER BAKKER.

(Af Skovrider *Horneman*, Frederikshavn.)

En god Mils Vej Nordøst for Nørre Sundby begynder Hammer Bakker, der for de fleste gamle Aalborg-Soldater rummer mange Minder, dog ikke alle lige behagelige.

Bakkerne er endvidere kendt og skattet af talrige Turister og Foreninger som et smukt og højst interessant Udflugtssted, som f. Eks. Branths Plantage, de udstrakte saa skønne Grindsted Bøgekrat paa Østhelderne, og i de senere Aar Vodskov Kirke, Aandssvageanstalten og det skovklædte Terrain der omkring.

I et stort anlagt Mindeskrift har cand. pharm. N. Hedin særdeles smukt skildret Hammer Bakker, og dels herfra og dels paa Grundlag af talrige Besøg skal her forsøges en kortfattet Skildring af Bakkerne i Fortid og Nutid.

Hammer Bakker, der omfatter ialt ca. 4000 Tdr. Ld., er en Bakkeø, en Istidsdannelse, hvis geologiske Udvikling er endnu mere sammensat end Højderyggen.

I Aartusinder var Bakker og Dale her klædt med Skov, ganske som den jyske Aas, og Naturskovens Historie fik her ganske den samme sørgelige Afslutning som de fleste andre Steder; kun spredte Rester af Bøgeskov, talrige Bøgekrat og nogle Grupper af Rødel i Dalene var alt, hvad der var levnet af gamle Tidens Rigdom og Herlighed, dengang den skovfredende og skovopelskende Aand, som blev raadende i store Dele af Jylland, og saa naaede Nord for Limfjorden.

Men til Trods for det overvejende magre og saa besværlige Terrain, saa har dog forhen et rigt Liv rørt sig her — herom vidner ikke saa faa Oltidsminder, talrige, ældgamle yderst primitive Vejspor, mange nu lynklædte eller tilplantede Agre, et stort Antal Hustomter og nedlagte Haver m. m.

Vigtige Færdselsveje gik gennem Bakkerne, saaledes Vejen fra Hjørring til Aalborg og Kongevejen fra Nørre Sundby, forbi det gamle Tingsted og Rettersted og videre til Sæby, og talrige er de Sagn og Fortællinger, der er bevarede om farefulde Køreture og Ridt og om Overfald og Kampe for Livet og de kære Specier.

Det var saaledes ad Hjørring—Aalborg Vejen, dengang en smal bugtende Skovvej gennem Hammer Bakker, at kgl. Majestæt Christian den 3. red med hele sit straalende Følge hin Majmorgen Anno 1546, efter at han havde overnattet i Hammer Præstegaard i Bakkernes Nordside.

Hedeselskabets Tidsskrift

1934.

Udgivet af

Det danske Hedeselskab.

Redigeret af

Afdelingsleder *N. Basse* og
Direktør, Skovrider *C. E. Flensborg*.

Viborg.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.

1934.

INDHOLD.

A. Administration.	Side
I Anledning af Aarsskiftet. Ved Chr. Lüttichau og C. E. Flensburg . . .	1
Nyt Legat til Hedeselskabet	8
Gaver til Hedeselskabet	8, 132
Det danske Hedeselskab	41, 245
Hedeselskabets Forretningsførere	43, 81, 132, 217, 289, 310
Uddeling af Legater til Hededyrkere. Ved Niels Basse	44
Understøttelsesfondet for Hedeselskabets Tjenestemænd	79
Det Jenssen Buchske Legat	80
Hedeselskabets Bestyrelse	81
Hedeselskabets aarlige Repræsentantmøde	105, 157
Fortegnelse over Hedeselskabets Repræsentanter og Bestyrelse	319
B. Plantning og Skovvæsen.	
Hvad Nytte er Skoven til? Ved A. Howard Grøn	16
Anvendelse af dansk Træ. Ved Chr. Lüttichau	29
Anvendelse af dansk Plantage-Tømmer. Ved Sønnichsen	31
Forsøg med Imprægnering af Gran med Stenkulstjæreolie. Ved Fr. Piper	33
Nogle Bemærkninger i Anledning af Professor Howard Grøns Artikler: „Hvad Nytte er Skoven til?“ Ved Chr. Dalgas	55
Frugtavl i en nordjysk Klitplantage. Ved has.	62
Arbejdsmuligheder ved Plantning. Ved C. E. Flensburg	65
Februarstormen. Ved has.	68
Plantningsarbejdet i Sønderjylland. Ved has.	71
Nye Plantagearealer	77, 305
Er der Brug for Plantning paa Øerne? Ved Fr. Piper	91
Skovens arbejdsskabende Betydning. Svar til fhv. Direktør Chr. Dalgas. Ved A. Howard Grøn	92
Statsskovene 1932—33	94
Kultur efter trametesangrebet Rødgran	95
Om Bjergfyrekulturer — specielt om Høllund Søgaards Bjergfyrbekov- ninger — samt lidt om Nyanlæg af store Hedeplantager. Ved Chr. Dalgas	117
Plantagernes arbejdsskabende Betydning. Svar til Professor Howard Grøn. Ved Chr. Dalgas	126
De samvirkende Plantningsforeninger. Ved has.	137
Om Sitkagran, Rødgran og Ædelgran. Ved Chr. Dalgas	197
Plantningsarbejdet i Østvendssyssel. Ved A. Horneman	237
Tolne Egnen. Ved A. Horneman	295
Hammer Bakker. Ved A. Horneman	314
C. Grundforbedring, Mose- og Engkultur.	
Mergelarbejdet 1933. Ved J. P. Olesen	8
Landstingsmand Jørgen Berthelsens Legat. Ved Niels Basse	45
Frøken Birgitte Lunds Legat. Ved Niels Basse	51
Sølvvarefabrikant O. Poulsen og Hustrus Legat. Ved Niels Basse	53
Den nye Grundforbedringslovgivnings Betydning. Ved Niels Basse	83
Inddigning og kunstig Afvanding af Engene ved Skive Jernbanestation. Ved Frode Ebert	87

	Side
Nye Regler for Statskassens Tilskud til Transport af Mergel og Gødningenskalk. Ved J. P. Olesen	192
Vandløbs Regulering og Vedligeholdelse. Ved F. Ebert	200
Fra Hedeselskabets Grundforbedringsvirksomhed	221, 316
Om Afstrømningsundersøgelser i Danmark. Ved F. Techt-Hansen	310
 D. Moseindustri.	
Beretning om Hedeselskabets Eng- og Moseundersøgelser: Moserne i Randers Amt	106
 E. Litteratur.	
Hvad Nytte er Skoven til? Ved has	39
Danske Skovdistrikter 1934. Ved B.	39
„Kartoffen“. Ved has.	63
Beskyttelsesforanstaltninger mod Vinden for Skove og ved Landbrugs-kulturer	75
Aarbog for Gartneri	76
Dansk Kartoffelsago	76
Forstlig Statistik	76
Beretning om Det danske Hedeselskabs kulturtekniske Afdelings hydro-metriske Undersøgelser 1928—32	97
Fasandret. Af Svend Fleuron. Ved has	101
Om Dræningsforsøg paa Østergaard. Ved F. Techt-Hansen	128
Limfjordskommissionens Betænkning. Ved J. Parbo	145
 F. Dødsfald.	
Dommer Victor Esmann. Ved Niels Basse	4
Oberstløjtnant Edv. Rambusch. Ved Johs. Th. Bavngaard	5
Distriktsbestyrer Martin Gisselbæk. Ved Niels Basse	41
Jens Sørensen Saksager	42
Portner Christen Mikkelsen	82
Gaardejer Morten Skov. Ved Johs. Th. Bavngaard	82
Forsøgsleder L. P. Jacobsen, Tylstrup. Ved Niels Basse	105
Hofjægermester Jørgen Bruun. Ved C. E. Flensborg	133
Kammerherre Howard Grøn. Ved C. E. Flensborg	287
Etatsraad C. B. V. Hansen	307
Direktør N. Bjerg Nielsen. Ved J. P. Olesen	309
 G. Personalialia.	
Forstassistent Bach, Høgildgaard	102
„ Bavngaard, Gatten	103
 H. Forskelligt.	
Hedebruget	39
Mindre Meddelelser	40, 64, 103, 129, 154, 216, 243, 306, 321
Vejbrølægning med kløvet Bøgetræ. Ved has.	74
Velkommen til Den 4. nordiske Skovkongres. Ved C. E. Flensborg . . .	131
De danske Mergelbaner. Ved J. P. Olesen	134
Sprøjtning med Sprit-Sæbeopløsning mod Bladlus m. m. Ved C. E. F.	145
Tysk Tørveteknik før og nu. Ved Axel Krøigaard	212
Ny Plantage i Vestsønderjylland Ved has.	217
Brændeovne til større Lokaler. Ved Aksel Thyssen	232

	Side
Ny Imprægneringsmetode. Ved Fr. Piper	241
Dansk Plantageforsikringsforening	280
Dansk Plantageforsikringsforenings Aarsmøde Ved C. E. Flensborg	290
G. B. Lauridsens Ryddegaffel. Ved G. Heineth	301
Jagt- og Skov-Udstillingen i Forum. Ved has.	303

FORFATTERFOTEGNELSE.

B.: Litteratur: Danske Skovdistrikter 1934	39
Basse, Niels: Dommer Victor Esmann	4
" Distriktsbestyrer ved Hedeselskabet Martin Gisselbæk	41
" Uddeling af Legater til Hededyrkere	44
" Den nye Grundforbedringslovgivnings Betydning	83
" Forsøgsleder L. P. Jacobsen, Tylstrup	105
Bavngaard, Johs. Th.: Oberstløjtnant Edv. Rambusch	5
" En Plantningsveteran: Gaardejer Morten Skov, Vester Elkjær	82
Dalgas, Chr.: Nogle Bemærkninger i Anledning af Professor Howard Grøns Artikler: „Hvad Nytte er Skoven til?“	55
" Om Bjergfykkulturer — specielt om Høllund Søgaards Bjerg- fyrbekoksninger — samt lidt om Nyanlæg af store Hede- plantager	117
" Plantagernes arbejdsskabende Betydning	126
" Om Sitkagran, Rødgran og Ædelgran	197
Ebert, Frode: Inddigning og kunstig Afvanding af Engene ved Skive Jernbanestation	87
" Vandløbs Regulering og Vedligeholdelse	200
F., C. E.: Sprøjtning med Sprit-Sæbeopløsning mod Bladlus m. m.	145
Flensborg, C. E. og Chr. Lüttichau: I Anledning af Aarsskiftet	1
" Arbejdsmuligheder ved Plantning	65
" Velkommen til Den 4. nordiske Skovkongres	131
" Hofjægermester Jørgen Bruun	133
" Kammerherre Howard Grøn	287
" Dansk Plantageforsikringsforenings Aarsmøde	290
Grøn, A. Howard: Hvad Nytte er Skoven til? (Sluttet)	16
" Skovens arbejdsskabende Betydning	92
has. = Har. Skodshøj: Litteratur: Hvad Nytte er Skoven til?	39
" Frugtavl i en nordjydsk Klitplantage	62
" Litteratur: Kartofflen	63
" Februarstormen	68
" Plantningsarbejdet i Sønderjylland	71
" Vejbrolægning med kløvet Bøgetræ	74
" Litteratur: Aar bog for Gartneri	76
" " Dansk Kartoffelsago	76
" " Forstlig Statistik	76
" Statsskovene 1932—33	94
" Litteratur: Svend Fleuron: Fasandyret	101
" De samvirkende Plantningsforeningers Aarsmøde	137
" Ny Plantage i Vestsønderjylland	217
" Jagt- og Skov-Udstillingen i Forum	303

	Side
Distriktsbestyrer Martin Gisselbæk	42
Jens Sørensen Saksager	43
Møllers Venus, plantet 1930	62
Brænderist til Komfurer	64
Raseret Skov i Margrethelund Plantage. Fot. 1934	69
Gammel Skov væltet paa Roden i Neckelmanns Plantage. Fot. 1934 ..	70
Lærække af Bjergfyr og Tjørn langs Landevejen Bevtoft—Toftlund ...	72
4aarigt Pilehegn (<i>Salix lanceolata</i>) i Løgumkloster Planteskole	72
Kort over Engene ved Skive	89
En ny Dræningsplov	104
Kort over Moser i Randers Amt	107
Høllund Søgaards Hede. 50aarig Skovfyr, opr. blandet med Bjergfyr ..	117
Høllund Søgaard 10aarig 2den Kultur efter Bjergfyr	119
" " 10aarig 2den Kultur under Bjergfyr	119
" " 5aarig Underplantning af Gran og Birk under lysstillede 50aarige Bjergfyr	121
Høllund Søgaard. Meget stærkt lysstillet 40aarig Bjergfyrbevoksning paa alholdig Hede med Æbletræer indplantede	123
Høllund Søgaard. Frugttræer indplantede i 40aarig Bjergfyr	124
Hofjægermester Jørgen Bruun	133
Stuehuset paa Rigsdagsbud Sønderbys Gaard	139
Paa Trappen op til Blaabjerg med Udsigt over Klitplantagen	141
Paa Blaabjerg Top	142
Elkærdam Frugtplantage	144
Enebærdalen i Dollerup Bakker	155
Aarsmødets Deltagere og Gæsterne fotograferet paa Skyttehusets Altan	163
Aarsmødets Deltagere ved Trækulsbrændingen i Skovsende Plantage ..	169
Statsskovrider Kiergaard, Palsgaard, taler ved Forsøgsarealerne i Skovs- ende Plantage	169
Bøgekulturer paa Forsøgsarealerne med Birk og Hvidel som Overstandere	169
Lundsgaards kemiske Fabrikker i Grindsted	176
Unge Lærketræer i Forsøgsfeltet med Stammen afbarket ved „Fejning“	182
Departementschef Wileke og Amtmand Knud Valløe i Samtale under Udflugten	187
Deltagerne i Københavner-Udflugten samlet foran Schackenborgs Hoved- trappe	218
Fra Besøget paa Baldersbæk	219
Clasonsborg set fra Parken	220
„Døde Aa“ i Toustrup Enge	221
Saxvad Bæk. Regulering af Vandløbet omtrent tilendebragt ..	222
Saxvad Bæk $\frac{1}{2}$ Aar efter Uddybningen	222
Dræningsarbejde under Udførelse	223
" "	224
" "	224
Et Areal med sort, fransk Havre Sommeren 1934. Efter Reguleringen af Saxvad Bæk	225
Havre Sommeren 1934, efter Dræning i Sommeren 1933	225
Hvede høstet 1934, efter Dræning i Forsommeren 1933	226
Stemmeværk og Aalekiste ved Fuldbro Mølle under Udførelse	226
Det færdige Bygværk ved Fuldbro Mølle	227
Gravemaskine i Arbejde under Uddybningen af Halleby Aa	228
Gravemaskine med Slæbeskovl anbragt paa Pontoner	228

	Side
Fig. 14 forfaldent Vindmotorpumpeanlæg ved Kragso (Grenaa)	229
Elektrisk, automatisk Pumpestation til Afløsning af Fig. 14	230
Længdesnit af en elektrisk, automatisk Pumpestation	231
Hovedafvandingskanal lige efter Gravingen	232
Fig. 1—6 Brændeovne til større Lokaler (C. M. Hess, Vejle)	233—235
Fig. 7 og 8 Brændeovne til mindre Stuer (N. A. Christensen og Co., Nykøbing M.)	236
Enrico Dalgas ca. 1866	246
Hedeselskabets Administrationsbygning i Viborg	248
Tidligere Hedeflade i Midtjylland. 1934 (Luftfotografi)	251
Fra Vorbasseegnen. Tidligere Hedeflade. 1934. (Luftfotografi)	253
Guldborgland Plantage. Karup—Viborg Vejen	254
Udsigt over Sønderrommefiaden. 1934. (Luftfotografi)	256
Hegnsvigegnen 1934. Tidligere Hedeegn. (Luftfotografi)	257
Borre Mose. Fræseren i Arbejde 1929	258
Regulering af Hovedvandløb i Ø. Lisbjerg Herred 1934	259
Dræningsarbejde i Ning Herred 1934	259
Udlægshavre (sort fransk Havre) Sommeren 1934 paa Moseareal, dræ- net Efteraar 1933, Hovedvandløbet reguleret Vinteren 1932—33	260
Dræning af meget vandlidende Tørvejordsarealer ved „Lille Aa“	261
Hovedvandløb, der trænger til saavel Oprensning som Regulering	262
Fra Afvandningen af Aamosen i Holbæk Amt	264
Moderne Gravemaskine i Arbejde i Gimlinge Enghaver	265
Vandløb, hvor der er foretaget en Uddybning paa ca. 1,5 m	266
Vindmotoranlæg fra Harboøre Sogn	267
Snit gennem en elektrisk, automatisk Pumpestation	268
Fra Bygningen af et Havdige paa Rømø. Gravemaskinen oplægger Fyl- den i et Dige	269
Kort over Jylland med Hovedlinier for Mergel- og Kalktransporten paa Spor- og Trafikbaner	271
Ø. Brønderslev Mergelgrav 1904. Mergelen køres ud fra Graven med Hesteforspand	272
Holbækegnens Mergelselskab. Mergelgravning i Lejets midterste Del	273
„ „ „ „ øverste „	274
„ „ „ „ Nederste Mergelgravning	274
Oversigtskort vedr. systematiske Grundforbedringsundersøgelser 1915-1933	276
Interiør fra Laboratoriet for Brændselsanalyser	278
Interiør fra Laboratoriet for Kalktrangsanalyser	279
Et afbrændt Areal i Dejbjerg Plantage skrælplojes 1934	281
Knivharvning paa skrælplojet, afbrændt Areal i Dejbjerg Plantage 1934	283
Reolpløjning med 2 Traktorer af afbrændt Areal i Dejbjerg Plantage 1934	285
Kammerherre Howard Grøn	287
Fig. 1 og 2 Dalgaard i Tolne Sogn, fot. 1886 og 1934	296 og 297
Fig. 3 og 4 Parti fra Tolne Bakker, fot. 1907 og 1934	298 og 299
G. B. Lauridsens Ryddegaffel	301 og 302
Hedeselskabets Stand paa Udstillingen „Jagt og Skov“	303
Model og Grundplan af et af Hedeselskabets Sommerhuse	304
Etatsraad C. B. V. Hansen	307
Direktør N. Bjerg Nielsen	309
Røgelstrømmen. Der tages fat paa Forundersøgelsen	316
„ „ Reguleringen under Udførelse	317
„ „ En gammel Bro efter fuldendt Understøbning	318

Den første, der plantede i Hammer Bakker, var den ansete Landmand, afdøde Etatsraad Harald Branth af Sdr. Elkjær, der allerede i Begyndelsen af 80erne i forrige Aarhundrede begyndte Tilplantning af ca. 300 Tdr. Ld. Hede og Ager.

Og omtrent samtidig anlagde Gaardejer Ole Nielsen af Hammergaard (den gamle Hammer Præstegaard) en Plantage paa ca. 50 Tdr. Ld.

Men ingen har dog sat sig saa storslaaede og varige Minder i Hammer Bakker som afdøde Sagfører A. Olesen ved Opførelse af Kirke, Skole og talrige Beboelseshuse, saa smukt, stilfuldt og solidt, saa samstemt med Egnens Natur, som sjældent ses; ved Anlæg af udstrakte Plantager og ved Fredning af Lyngbakker og kratklædte Dale.

Og i Læ af disse Naaleskove vokser nu Krattene op og udvikler sig til virkelig Bøgeskov, vel at mærke naar fornuftig Udynding sker med passende Mellemrum.

Men fra talrige Bakketoppe haves den skønneste og mest storslaaede Udsigt viden om til Thise Kirke Nord for den store Vildmose og til Dronninglund Storskov; som en Flod lyser Limfjordens Vande helt ud til Hals og langt mod Syd ses det interessante „Lundby Krat“, en virkelig Skov, med nærliggende stejle Lyngbakker, hvoraf en Del desværre er beplantet.

En Mindesten ved Hadsund Landevej lidt Syd for „Lundby Krat“ betegner Stedet, hvor saa mange danske Soldater maatte bløde i 1864 paa Grund af en utrolig Mangel paa Forsigtighed, hvorved Tyskerne, liggende bag et Dige, fik Lejlighed til med Bagladerifler at beskyde et marcherende dansk Kompagni.

Den af Plantningssagen senere saa højt fortjente Grosserer Holger Petersen var saaledes blandt de saarede i denne sørgelige og beskæmmende Affære.

De smalle, bugtede, sandede Veje i Hammer Bakker egner sig afgjort ikke for Lastbilerne, dem vi ellers ikke godt kan undvære i Skovbruget nutildags, men disse ældgamle Færdsspør falder saa smukt og naturligt sammen med hele dette uregelmæssige Skovbillede og typiske Morænelandskab, saa alle vi, der holder af Freden dernede, af det nu saa rige Fugleliv, af de stadig vekslende Udsigter over Gran og Bøg og Lyng og Limfjordens glinsende, slangebugtende Strøm — vi længes absolut ikke efter Nutidens praktiske, men uskønne Vejreguleringer i dette Landskab.

FRA HEDESELSKABETS GRUNDFORBEDRINGS- VIRKSOMHED.

Røgelstrømmen.

Det mindre, offentlige Vandløb „Røgelstrømmen“ har sit Udspring umiddelbart Vest for Statens Plantage, der ligger paa Grænsen mellem Arrild, Skærbæk og Døstrup Sogne, Tønder Amt, og det udmunder i Brede Aa ved dennes Udmunding i Havet ved Ballum Sluse.

Der tages fat paa Forundersøgelsen.

„Røgelstrømmen“ danner paa hele Strækningen den sydlige Grænse for Skærbæk Sogn og den nordlige Grænse for Døstrup Sogn mod Øst og Mjolden Sogn mod Vest.

Vandløbets Længde er 13 km, dets Fald er ca. 17,5 m, deraf falder de ca. 10 m paa de øverste ca. 2,5 km.

Det i dette Vandløb interesserede Areal udgør ca. 970 ha Ager, Kærjord, Lavmose og Marskjorder.

Mod Øst, ved den øverste Del af Vandløbet, ligger store, meget vandlidende kun halvt eller slet ikke opdyrkede Arealer, med en iøvrigt god Jordbund; dette gælder de øverste ca. 2,5 km. Paa den midterste Strækning, ca. 7 km, gennemløber Vandløbet alm. Kær- og Lavmoseenge og lave sure Agermarker. Paa den vestligste Strækning, ca. 3,5 km, udgøres det interesserede Areal af Marskenge, af hvilke en ret stor Del er saa lavtliggende — i Kote ca. 1 m — at fuld Afvanding ved fri Afstrømning ikke kan opnaas.

Røgelstrømmens Regulering paabegyndtes under Krigen, idet en kort Strækning paa ca. 1,4 km Vest for Amtsvejen Tønder—Ribe blev udvidet og noget uddybet, saaledes at Oversvømmelser kunde undgaas.

For Resten af Vandløbets Vedkommende er der af Hedeselskabets Mose- og Engafdeling i Tønder udarbejdet Plan af 4 Gange, eftersom der blev Interesse for Regulering af en eller anden Strækning.

Reguleringen under Udførelse.

Planer og Overslag er saaledes udarbejdet:

	Interesseret Areal:	Overslag:
1925. Den vestligste Del ca. 4 km	ca. 445 ha	3000 Kr.
Denne Del blev gennemført Sommeren 1932.		
1927. Strækningen mellem Vinum og Vestergasse ca. 1,6 km	ca. 125 ha	4000 Kr.
Denne Del blev gennemført Sommeren 1929.		
1929. Strækningen mellem Vinum-Tevring og Østergasse ca. 4,4 km	ca. 200 ha	10000 Kr.
Deraf blev de øverste ca. 2,0 km gennemført 1929, og Resten gennemføres nu 1934.		
1932. Strækningen mellem Ottersbøl og Skærbæk ca. 1,7 km	ca. 100 ha	4300 Kr.
Denne Del gennemførtes 1933.		
	<u>Ialt ca. 870 ha</u>	<u>21300 Kr.</u>

Af Røgelstrømmens interesserede Areal er der ved Gravning af 2 Bikanaler paa tilsammen ca. 3 km og til en Bekostning af ca. 2500 Kr. yderligere afvandet en Del.

I Kærengene foretages uden særlige Planer en Del Detailafvandinger ved Gravning af aabne Grøfter, hvorefter Arealerne kultiveres.

Desuden foretages der nu ret omfattende Dræninger navnlig omkring Vandløbets øverste Del i Vinum og Tevring.

Kontoret her har dels tidligere og dels nu efter Grundfor-

En gammel Bro efter fuldendt Understøbning.

bedringsloven af 31. Marts 1933 udarbejdet en Del Drænplaner over Arealer, der støder ind til „Røgelstrømmen“, og hvis Dræning helt eller delvis er afhængig af Røgelstrømmens Tilstand.

Disse Dræninger, der udføres for 6 forskellige Lodsejere i Vinum og Tevring og omfatter tilsammen 71,2 ha med et Bekostningsoverslag paa 18500 Kr., er enten gennemført, under Arbejde eller gennemføres, saa snart det er muligt, d. v. s. naar Røgelstrømmens Regulering er tilendebragt, hvilket sker i Løbet af 1934.

Heromhandlede Arbejde omfatter ialt ca. 950 ha med et Bekostningsoverslag paa ca. 42300 Kr., og der er medgaaet eller vil medgaa ialt ca. 4500 Arbejdsdage til Sagens Gennemførelse.

J. P. Knudsen.

FORTEGNELSE OVER HEDESELSKABETS
REPRÆSENTANTER OG BESTYRELSE.

Repræsentanter:

Aabenraa Amt:

Gaardejer H. Mathiesen, Nybøl pr. Hjørdkjær. (1932)*.

Aalborg Amt:

Godsejer C. C. Branth, Sødringholm pr. Havndal. (1929).
Amtsraadsmedlem N. C. Nielsen, Villa Bakkely pr. Langholt. (1932).

Aarhus Amt:

Godsejer A. Pontoppidan, R., Constantinsborg pr. Ormslev. (1929).
Statsskovrider K. Kierkgaard, Palsgaard pr. Hampen. (1932).
Fhv. Statsskovfoged M. Andersen, Dbm., F. M., Hampen. (1932).

Haderslev Amt:

Gaardejer Jens Hørlück, R., Skodborg. (1932).

Hjørring Amt:

Folketingsmand, Gdr. J. S. Vanggaard, R., Dbm., p. p., Vandsted-
lund pr. Hjørring. (1932).

— — —
Husmand J. Libak Hansen, Agdrup pr. Taars. (1932).

Randers Amt:

Kammerherre Juel, Kmd. og Dmb., Meilgaard pr. Tranehuse. (1929).
Proprietær C. Suhr Kirketerp, Alstrupgaard pr. Hadsten. (1929).
Hofjægermester A. Mourier-Petersen, R., Rugaard pr. Hyllested,
Formand. (1932).

Ribe Amt:

— — —
— — —
Landbrugskandidat N. Iversen, Vejrup. (1932).

Ringkøbing Amt:

Pastor E. Terkelsen, Herning. (1929).

— — —
Amtsraadsmedlem N. Sjørvad, Langelund pr. Hammerum. (1932).

Sønderborg Amt:

Thisted Amt:

Sparekassedirektør Bang, R. og Dbm., Nykøbing M. (1929).
Proprietær Laurits Sørensen, Vestervig. (1932).

*) Aar for sidste Valg.

Tønder Amt:

Gaardejer Chr. Ludvigsen, Sandet pr. Branderup. (1929).

Vejle Amt:

Proprietær A. Holm, Borchsminde pr. Braaskov. (1929).

Hofjægermester F. Neergaard, R., Tirsbæk pr. Vejle. (1932).

Viborg Amt:

Hofjægermester Chr. Lüttichau, Tjele pr. Ørum (Sønderlyng). (1929).

Folketingsmand Laust Nørskov, Nørskovgaard pr. Møldrup (1929).

Godsejer K. Kiildsen, R., Lynderupgaard pr. Skals, Næstformand. (1932).

Sjællands Stift:

Overingeniør, Dr. techn. Irminger, R. og Dbm., Hellerup. (1932).

Professor, Dr. phil. A. Mentz, R., København. (1932).

Overretssagfører Axel Hulegaard, R., København. (1929. Supplv. 1933.)

Fyens eller Lolland-Falsters Stift:

Forstander Johs. Petersen-Dalum, Dalum Landbrugsskole pr. Hjal-
lese. (1932).

Valgte af Repræsentantskabet:

Folketingsmand Niels Andreasen, Rungsted. (1933).

Fhv. Direktør Chr. Dalgas, R., Dbm., F. M., Høllund Søgaard pr.
Vorbasse. (1933).

Hofjægermester, Skovrider Chr. Juel, Meilgaard pr. Tranehuse.
(1933).

Folketingsmand, Lærer Kammergaard, Hasselager. (1932).

Gaardejer A. Levring, Væth pr. Langaa. (1934).

Ingeniør M. Ib Nyeboe, R., København. (1932).

Amtmand, Hofjmstr., Lensgreve O. D. Schack, Kmd. og Dbm.,
Schackenborg pr. Møgeltønder. (1932).

Proprietær Martin Sørensen, „Peterslund“ pr. Øster Assels. (1934).

Provst E. K. Thyssen, R. og Dbm., Ribe. (1933).

Bestyrelsen:

Folketingsmand Niels Andreasen, Rungsted.

Valgt af Repræsentantskabet 1932.

Godsejer C. C. Branth, Sødringholm pr. Havndal.

Valgt af Repræsentantskabet. (1933. Supplv. 1934).

Gaardejer K. Røhr Lauritzen, Demstrupgaard pr. Sjørslev.

Valgt af De samv. danske Landboforeninger 1933.

Hofjægermester Chr. Lüttichau, Tjele pr. Ørum (Sønderlyng),
Formand.

Valgt af Repræsentantskabet 1934.

Folketingsmand, Redaktør A. C. Mortensen, Viborg.

Valgt af Landbrugsministeriet 1932.

Hofjægermester A. Mourier-Petersen, R., Rugaard pr. Hyllested,
Næstformand. Formand for Repræsentantskabet.

Parcellist P. Nielsen, Vejager pr. Tvis.

Valgt af De samv. danske Husmandsforeninger 1933.

Forpagter Sonne, Kmd., F. M., Charlottenlund.

Valgt af Landbrugsministeriet 1921.

Departementschef, Dr. polit. J. Wilcke, R., Dbm., p. p., København.

Valgt af Landbrugsministeriet 1932.

MINDRE MEDDELELSER.

Hedebruget.

Hedebrugets Hovedbestyrelse holdt den 23. og 24. Novbr. d. A. Møde i Viborg under Ledelse af Formanden, Folketingsmand Laust Nørskov.

Paa Mødet behandlede bl. a. de for Finansaaret 1934/35 indkomne Ansøgninger om almindeligt Tilskud til Hedeopdyrkning samt de indkomne Ansøgninger om særligt Tilskud til Nybyggere. Der var indkommet 3967 Ansøgninger om almindeligt Tilskud til Hedeopdyrkning. Deraf blev 3702 Ansøgninger omfattende Opdyrkning af et Areal paa 3444 ha bevilget. Tilskudet til dette Arbejde vil for indeværende Finansaar andrage 27 Kr. pr. ha.

Der var indkommet Andragende om særligt Tilskud fra 238 Nybyggere. 3 af disse Ansøgere fik bevilget hver 300 Kr., 23 hver 250 Kr., 32 hver 200 Kr., 44 hver 150 Kr. og 41 hver 100 Kr., medens 95 Ansøgninger ikke kunde bevilges.

Der bevilgedes Plantningspræmie til 6 Hedeopdyrkere, og der foretoges Indstilling af 5 Hedeopdyrkere til forskellige af de Legater, der uddeles af Hedeselskabet.

Hedebrugets faglige Leder (N. Basse) aflagde Beretning om forskellige af de Arbejder, Selskabet i den senere Tid har taget op for Fremme af Hedeopdyrkingen. Det meddeltes herunder, at Hedebruget nu har iværksat omfattende Bearbejdningsforsøg med det Hovedformaal at søge klarlagt Rækkevidden af den Betydning Alpløjning under forskellige Forhold har for Hedeopdyrkingen. Endvidere har disse Forsøg ogsaa til Formaal at klarlægge, under hvilke Forhold Alplov og Pulverator kan finde fordelagtig Anvendelse ved disse Opdyrkningsarbejder. Hedebrugets Forsøgsarealer beslaglægges nu ialt ca. 20 Tdr. Land fordelt paa 18 Forsøgssteder i de forskellige jydskede Hedeegne.

Naar Resultaterne af de forannævnte Bearbejdningsforsøg foreligger, vil det have betydelig Interesse at have en Oversigt over Alens Udbredelse, Dybde og Mægtighed i jydskede Hedearealer, og Hedebruget har derfor taget Initiativet til Iværksættelse af en Undersøgelse af disse Forhold og har derom rettet Henvendelse til Danmarks geologiske Undersøgelse, der har paataget sig denne Opgave. Geologerne har paabegyndt dette Arbejde i indeværende Sommer paa Hedearealer i Grove Sogn.

Hedebruget har bistaaet ved Tilrettelægning af forskellige større Hedeopdyrkningsarbejder, bl. a. ved en omfattende Kortlægning af Jordbundsforholdene i de af Fængselsvæsenet erhvervede ca. 1800 Tdr. Land Hede ved Sdr. Omme, ligesom Hedebruget som sædvanlig har bistaaet ved Planlægning af nye Vejanlæg gennem Hedearealer.

Sluttelig drøftede Hedebrugets Hovedbestyrelse Spørgsmaalet om Oprettelse af en Hedeopdyrkernes Mindepark, og det vedtoges, at arbejde videre for Fremme af denne Sag. Endelig vedtoges det gennem Hedebrugets Lokalforeninger at rette Opfordring til Selskabets Medlemmer om at tegne Bidrag til en Mindesten for Selskabets afdøde Formand, Dommer Esmann.

*

Udmærkelse til Plantnings-Foregangsmand.

Gaardejer Peter Sandfeld, Lustrup ved Skarrild, har faaet tildelt Landhusholdningsselskabets store Sølvbæger som Anerkendelse for sit Hedeopdyrkningsarbejde.

Da Gaardejer Peter Sandfeld i sin Tid købte Gaarden i Lustrup, var der af 60 Tdr. Land kun 10 Tdr. opdyrket. Men nu har han faaet opdyrket det hele og endda 60 Tdr. Land Hede til, som han siden har købt til Gaarden. Han har anlagt store Læplantninger og har ogsaa ved Gaarden en stor Frugthave.

*

Dansk Industrieretning for 1933 naaede at blive udsendt i November. Det sene Tidspunkt har jo i nogen Grad svækket den Interesse, hvormed den ellers bør imødeses. Under Redaktion af Ivar Egebjerg og H. N. Skade er der samlet de sædvanlige Oversigter og statistiske Oplysninger om de enkelte Industriegrenes Forhold og Udvikling i 1933. — Om Træindustrien hedder det, at saa godt som alle de forskellige Produktionsgrene indenfor denne Industri har indenfor hver sit Omraade kunnet følge den almindelige Stigning i Erhvervslivets Aktivitet, der tog Fart i Foraarsmaanederne. Det stigende Byggeri gav sig Udslag i øget Beskæftigelse særlig for Savværker og Maskinsnedkerier.

*

Centralskogssällskapet Föreningen för Skogskultur i Finland har udsendt sin Aarbog for 1933 under Redaktion af Forstmästare K. O. Elfving.

*

Fra de jyske Skove er der i Efteraaret leveret ca. 4000 Stk. 15 Meter lange Granstammer til Amsterdam, hvor de skal anvendes til Pilotering.

*

Medlem af Hedeselskabets Bestyrelse, Forpagter Chr. Sonne, der i en Aarrække har beklædt det ærefulde Hverv som Præsident i det kgl. Landhusholdningsselskab, har paa Grund af Alder ønsket at nedlægge dette Hverv.

*

Den 10. December fejrede Finska Mosskulturföreningen 40-Aarsdagen for sin Oprettelse.

Landbrugslotteriet.

Største Gevinst Værdi 80,000
Kr. Præmie 10,000 Kr. Ialt
i en Serie 38,000 Gevinster
+ en Præmie. — Tils.
Kr. 1 Million 823,460. —
Trækkes samtidig med
Klasselotteriet.
Lodsedler faas hos alle
Kollektørerne samt i
Hoved-Kollektionen, Frede-
riksberggade 2, København K.

Hotel

PHØNIX

Viborg

Byens Hotel
Telf. 50—257

MORSØ BRÆNDEOVNE

virker som Døgnbrændere.

Leveres i 8 Størrelser
med eller uden Kogerum.

Rigelig Plads
for $\frac{1}{2}$ Meter Brænde.

AKTIESELSKABET
N. A. CHRISTENSEN & CO.
Kongelig Hofleverandør,
NYKØBING MORS.

Ærede Hønsheholdere!

Saafrømt De kan aftage Par-
tier fra 500 kg af KARENSMØL-
LES anerkendte Æglægningsfo-
der "KRAFT" og Kyllingefoder
"KVIK", giver vi Dem billigt
Tilbud paa disse Kvalitets-
varer, som sælges med Analy-
segaranti.

A/S KARENSMØLLE, Aarhus.
Tlf. 8282.

R. S.

A/S L. Hammerich & Co.
Specialforretning i Bygnings-
artikler. Grundlagt 1854.
Telefon Nr. 7060 (3 Linier).
Aarhus.

Aktieselskabet

Vejle Bolte- & Møtrikfabrik.

Grundlagt 1899.

Telefoner:
Kontor 93 & 1093.
Fabrik 2120 (2 Linier).

Telegr.-Adr.:
Boltefabriken.

**Alle Slags Bolte Skruer,
og Skinnespiger.**

Leverandør til
De danske Statsbaner.

HOLSTEBRO SVINESLAGTERI

HØJESTE DAGSPRIS BETALES FOR SVIN
TLF. NR. 40
UDSALGET NØRREGADE TLF. NR. 457

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF.

Dansk Brandforsikringsselskab

af 1904 - gensidigt Selskab.

Bygninger og Løsøre.
Virkefelt hele Landet.

Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus.

„VERMUND“

**A/S Dansk
Folkforsikringsanstalt.**

(Statsanerkendt og statskontrolleret.)

Anker Heegaardsgade 13,
København V.

Ingen Lægeattest.
Præmien opkræves hver Uge.

Viborg Papir-Comp.

Papir & Papirvarer en gros.
Bogtrykkeri.
Kontorforsyning

Sct. Mathiasgade 31-33.
Telf. Viborg 802-803.

Nivaagaards Teglværk.

Telf. Nivaa Nr. 9. Nivaa St.

Drænrør i alle Dimensioner
fra 2" til 15". — **Lerrør** med
og uden Muffe fra 6" til 15".

— Forlang Tilbud. —

Brostrøms

Planteskole, Viborg
v. C. Nielsen
Haardføre, jydsk
Planter for Have,
Mark og Skov.
Telefon 42.

A/s Varde Staalværk, Varde.

1. Kl. Staalstøbegods til Tip-
vognshjul, Bremseklodser og
andet Entreprenørmateriel. —

Ildbestandigt „Vardan“. — Manganstaal.

J. Chr. Petersens Papirhandel

„Hvælvingen“
ved Nikolaj Taarn

København K.

Hovedforhandler
af Statens Papir

Tryksager - Protokoller

Aktieselskabet

De danske
Sukkerfabrikker

København

Ceres

ØL-MINERALVANDE

VIBORG ANDELS-SVINESLAGTERI

Vort Udsalg bringes i Erindring

TELEFON 779

Annoncér i
Hedeselskabets Tidsskrift

Lyskopi - Zinktryk

Aarhus Lys- &
Zinktrykanstalt

Møllegade 11, Aarhus

Tegn Annonce i

Jydsk Telefonbog

Jydsk Telefon-Akieselskab
Aarhus

Forlang

Gloria-Salt

— det rene Køkkensalt
i Pakker

A/S Christiansholms Fabriker

Kampmann & Herskind^{A/S}

Kul og Cokes Import

Vestergade 2 København Telefon 2628

STÅL- VINDUER-
DØRE

Telefon 296

Telegr. Adr. Monnhoff.

Udføres efter enhver Tegning til ethvert Formaal
Kun 1 Kl. Arbejde. Forlang Tilbud uden Forbindende

CARL B. HOFFMANNS

Grundlagt 1903 MASKINFABRIK Esbjerg

KØB DERES FORBRUG AF

FEDT, PØLSER OG KONSERVES

FRA

RANDERS ANDELS SVINESLAGTERI

Sophus Berendsen^{A/S}

København Aarhus
Raadhustplads 37 Kannikegade 18

Alt Entreprenørmateriel.

Damp- og Motorlokomotiver,
Gravemaskiner, Tipvogne,
Spormateriel.

Leverandør til Hedeselskabet.

Husmandsbrandkassen
for Danmark.

Ca. 132,000 Medlemmer
Ca. 1000 Mill. Kr. Forsikringssum
Reserver: Ca. 1,6 Million Kroner

I Afdelingen for faste Ejen-
domme optages alle Ejendomme
paa Landet, naar Forsikrings-
summen ved Indtegningen ikke
overstiger for blød Tag 30,000
Kr., for blandet Tag 40,000 Kr.
og for haardt Tag 50,000 Kr.

I Afdelingen for Løsøre op-
tages: Løsøre beroende i faste Ej-
endomme overalt i Danmark, saa-
vel paa Landet som i Stations-
byer og Købstæder.

I Ungdoms- og Tyendeafde-
lingen optages: Ejendele ind-
til 3500 Kroners Forsikringssum
uden Hensyn til, hvor disse be-
finder sig i Danmark.

Moderat Præmie.
Kulant Behandling.
Hurtig Afregning.

Nærmere Oplysninger faas ved
Henvendelse til Distriktsforstan-
derne, Sognetillidsmændene eller
Hovedkontoret:

Nørrevoldgade 16
København K.

Telefon 383

REMINGTON

Bedste og mest benyttede
Skrivemaskine.

Eneforhandler for Danmark:

L. KRISTENSEN

75, Raadhustpladsen,
København V.

Johannes Rain & Søn

SKOVFRÖKONTORET

Köbenhavn-Valby

„KUSTOS“ KREATURFORSIKRINGSFORENING
STIFTET AF DANSKE LANDMÆND 1881
FORSIKRER HESTE, KVÆG, FAAR OG SVIN
KONTOR: HAVNEGADE 4, AARHUS TELEFON NR. 1300

J. C. HALVORSEN
Krogsgades Cementløberi
AARHUS
Kontor: Dannebrogsgade 20
Telf. 5019—5020

C. LANGBALLE & SØN

AARHUS KALKVÆRK

BYGNINGSKALK
OG GØDNINGSKALK

Impræg. Cementrør, anerk. af
Autoriteterne som fuldstændig
Erstatning for glass. Lerrør.
Monierør. Maskinstampede
Rør. Brøndringe.
Dagens billigste Pris.
— — Forlang Tilbud. — —

Ellidshøj Kridt- og Kalkværker

ved Chr. Sørensen.
Telefon 4. **Ellidshøj St.** Telefon 4.
Fabrikation af prima Gødningskalk (95 %), pulveriseret og
upulveriseret, samt Foderkridtmel til billigste Dagspriser.
Foreninger indrømmes Rabat.

Drænrør.
Røde Drænrør fra 2" — 8" al-
tid paa Lager. Forlang Tilbud.
1/8 Aalborg Teglværker.
Boulevarden 21. Telf. 24 & 305.

De forenede Kalkværker

Tlf. 25 Thisted Tlf. 25

Fabrikation af prima pul-
veriseret Gødningskalk (97 %) og
samt pulveriseret brændt Kalk
„Separator Pulverkalk“
til saavel Gødnings- som Mu-
rerbrug. — Billige Priser og
fordelagtige Betingelser.
Foreninger indrømmes Rabat.

Aktieselskabet
**Frederiksholms
Tegl- og Kalkværker.**
Hovedkontor: Vesterbrogade 12, København V. Tlf. Central 282
Mursten — Tagsten — Drænrør
Kalk m. m.

Vore anerkendte
- RØDE DRÆNRØR -
føres altid paa Lager fra 1½" til 8".
Tilbud til Tjeneste.

A/S Gammelgaard Teglværk,
Skive.
Telefon 187.

**Dansk
Eternit**
Fabrik A/S
AALBORG
Tlf. 4800

Cement-Asbest
Skifer-, Bølge- & Beklædningsplader.
Forespørg hos Deres
Bygningsmaterialforhandler.

Mejeriernes og Landbrugets Ulykkesforsikring.
Telf. 14.350. - Gensaldgt. - Reventlowsg. 14, Kbhvn. V. - Statsanerkendt.

Ansvarsforsikring

Automobilforsikring

Henvendelse til Kredens Tillidsmand eller til Kontoret.

Redaktion: Afdelingsleder N. Basse og Direktør, Skovrider C. E. Flensborg, Viborg.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri. Viborg.

DENATURERET SPRIT

93%
MØRKEBLAA
EMBALLAGE

95%
SNEDKERSPRIT
GUL EMBALLAGE